

TERMINOLOGIJA

Androgina osoba - osoba koja se izgledom i vlastitom identifikacijom ne priklanja ni ženskom ni muškom rodu, te se rodno izražava miješano ili neutralno. Androgin identitet je rodno nebinaran i istovremeno uključuje oba identiteta i nijedan.

Aromantična osoba - osoba koja osjeća vrlo malu ili nikakvu romantičnu privlačnost prema drugim osobama.

Spektar aromantičnih identiteta uključuje i demiromantične osobe - osobe koje osjećaju romantičnu privlačnost samo prema osobama s kojima su stvorile snažnu emocionalnu vezu.

Aseksualna osoba – osoba koja osjeća malu ili nikakvu seksualnu privlačnost prema drugima osobama. Širok je spektar aseksualnih identiteta, neke osobe imaju želju samo za romantičnim i neseksualnim odnosima, dok neke mogu imati seksualne odnose ali ne osjećaju seksualnu privlačnost. Demiseksualne osobe osjećaju seksualnu privlačnost samo prema onim osobama s kojima su uspostavila snažnu emotivnu vezu dok sivoseksualne osobe (aseksualnost „sive zone“) općenito vrlo rijetko osjećaju seksualnu privlačnost.

Biseksualna osoba - osoba koju emocionalno i/ili fizički privlače osobe istog i različitog spola ili roda.

Cisrodna osoba - (lat. *cis* – “s ove strane”) osoba čiji se rodni identitet uklapa u društvene rodne norme određene za spol koji je tim osobama pripisan pri rođenju. U govornom jeziku termin se jednostavno odnosi na sve osobe koje nisu transrodne. *Cisseksizam* – sinonim za transfobiju, pripisivanje manje vrijednosti osobama čiji se rodni identiteti i izražavanje ne uklapaju u društvene norme, te stigmatiziranje i diskriminacija tih osoba. Cisnormativnost – spolna normativnost. Prihvatanje samo “biološkog” spola i njemu odgovarajuće rodne uloge kao jedine legitimne i prihvatljive odrednice nečijeg identiteta. Cisnormativnost negira legitimno postojanje transrodnosti i opisuje je kao “bolest” ili “nastranost”.

Diskriminacija - diskriminacija predstavlja svako razlikovanje, isključivanje, ograničavanje ili nejednak tretman osoba ili grupa na osnovi određenih karakteristika (socijalnih, rasnih, etničkih, vjerskih, spolne pripadnosti, rodnog identiteta, seksualne orijentacije i dr.). Prema Zakonu o suzbijanju diskriminacije (NN, br. 85/08, 112/12), diskriminacija se definira kao stavljanje u nepovoljniji položaj osobe ili osobe s njom povezane rodbinskim ili drugim vezama, po nekoj od 17 navedenih osnova diskriminacije, kao i stavljanje u nepovoljniji položaj neke osobe na temelju pogrešne predodžbe o postojanju osnove za diskriminaciju. Diskriminacija se uglavnom temelji na stvarnom ili pretpostavljenom pripadanju određenoj društvenoj kategoriji. Zakon razlikuje izravnu i neizravnu diskriminaciju: *izravna diskriminacija* je stavljanje nekoga u nepovoljniji položaj od druge osobe u usporedivoj situaciji, a *neizravna diskriminacija* postoji kada naizgled neutralna odredba, kriterij ili praksa, stavlja ili bi mogla staviti osobe u nepovoljniji položaj u odnosu na druge osobe u usporedivoj situaciji. Višestruka diskriminacija je diskriminacija po više osnova ili na više nivoa ili diskriminacija koja po jednoj osnovi, kršeći jedno pravo, također krši i druga prava.

Drag King i Drag Queen - osoba koja se odijeva u odjeću koja se društveno pripisuje muškarcima (Drag King), odnosno ženama (Drag Queen), a sve u svrhu političkog performansa, zabave ili osobnog zadovoljstva predstavljajući vlastitu definiciju muškosti, odnosno ženskosti. Takvo izražavanje može biti personifikacija muškarca/žene, kulturološko izražavanje, nečiji stvarni identitet, proširivanje identiteta ili oblik parodije. *Drag Kinga* se oslovljava s "on" kad je u dragu, a s "ona" ili nekom drugom zamjenicom kad nije u dragu. *Drag Queen* se oslovljava s "ona" kad je u dragu, a s "on" ili nekom drugom zamjenicom kad nije. Takve se osobe u javnom govoru pogrešno naziva "transvestitima".

Gej - muškarac kojeg emocionalno i/ili fizički najčešće privlače osobe muškog spola/roda. Ponekad se termin *gej* istovremeno koristi i za muškarce i za žene koje privlače osobe istog spola/roda. *Peder* – najčešće diskriminatoran i homofoban naziv za gej muškarca ili čitavu LGBTIQ zajednicu. Unatoč tome, kod nekih gej muškaraca se namjerno prihvaća kao sekundarni seksualni identitet koji se koristi u komunikaciji s osobama prema kojima se razvilo povjerenje da nisu homofobne.

Genderqueer - ili "nebinaran/a", „nenormativan/a“ osoba čiji se rod ne može predstaviti kroz binarne identitete muškarca i žene – sveobuhvatni termin i samoidentifikacija za sve rodne identitete koji nisu muški ni ženski.

Govor mržnje - usmeni ili pisani govor usmjeren javnom izazivanju ili prouzrokovanju mržnje, netrpeljivosti ili razdora i/ili raspaljivanju već postojeće mržnje koja se kroz javni govor mržnje razvija, jača i produbljuje. Hrvatski Kazneni zakon ne koristi naziv "govor mržnje", već kazneno djelo "javnog poticanja na nasilje i mržnju", koji osim govora uključuje i medijsko djelovanje. Tako u članku 325. Kaznenog zakona (NN br. 125/2011, 144/12, 56/15, 61/15; 101/17) stoji: "Tko putem tiska, radija, televizije, računalnog sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način javno potiče ili javnosti učini dostupnim letke, slike ili druge materijale kojima se poziva na nasilje ili mržnju usmjerenu prema skupini ljudi ili pripadniku skupine zbog njihove rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, jezika, podrijetla, boje kože, spola, spolnog opredjeljenja, rodnog identiteta, invaliditeta ili kakvih drugih osobina, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine." Isti članak zakona kažnjava i pokušaj činenja tog kaznenog djela, kao i svaku osobu koja "javno odobrava, poriče ili znatno umanjuje kazneno djelo genocida, zločina agresije, zločina protiv čovječnosti ili ratnog zločina". Zakon o suzbijanju diskriminacije prepoznaje prekršaje koji bi se mogli dijelom svesti pod definiciju "govora mržnje". Naime, u članku 4. Zakona o suzbijanju diskriminacije (NN br. 85/08, 112/12) stoji: "Poticanje na diskriminaciju smatrat će se diskriminacijom u smislu odredaba ovoga Zakona."

Heteronormativnost - uvjerenje da su heteroseksualnost i heteroseksualni odnosi "bolji" i "normalniji" od drugih odnosa među spolovima i rodovima, posebice u odnosu na odnose

među osobama istog roda i biseksualnost. Heteronormativnost također normira i same rodne uloge – sa striktnim pravilima izgleda i ponašanja predviđenih za “muškarce i žene” – gdje se svako odudaranje od čvrstih heteropatrijarhalnih ideala muškosti i ženskosti karakterizira kao nešto nelegitimno, odnosno kao “neprirodno”.

Heteropatrijarhat - poredak koji počiva na principima patrijarhata i isključive heteroseksualnosti, odnosno na duboko ukorijenjenim nepromjenjivim binarnim gledištima koja definiraju, kreiraju i određuju “muškarca” i “ženu” i zadaju norme s unaprijed određenim ulogama.

Heteroseksizam - pristup koji promovira heteroseksualnost kao jedini legitimni oblik ljudske seksualnosti, te ignorira postojanje drugih spolnih orijentacija, odnosno postojanje LGBTIQ osoba. Ta ideologija polazi od postavke kako su neheteroseksualne osobe devijantne, abnormalne ili inferiorne u odnosu na heteroseksualne i obično se manifestira kao opća predrasuda, slična rasizmu. Može voditi snažno izraženoj homofobiji i aktima nasilja, posebno kada je pojačana kulturnom ili društvenom homofobijom.

Homofobija/bifobija – negativni stav, averzija, iracionalan strah, mržnja, predrasude ili diskriminacija prema lezbijkama, gej muškarcima i biseksualnim osobama (LGB osobama), uključujući osobe koje su tako percipirane. Istoznačno se nekad koristi i termin homonegativnost.

Interpersonalna homo/bi/transfobija – mržnja, gađenje i drugi negativni stavovi i osjećaji prema osobama koje su lezbijke, gej muškarci, biseksualne, transrodne, interspolne i *queer*. Proizlazi iz uvjerenja i predrasuda da su ove osobne inferiorne, bolesne ili nemoralne, a kojima su najčešći uzrok neinformiranost i neznanje.

Institucionalizirana homo/bi/transfobija - se odnosi na brojne načine (politike, zakoni, programi i dr.), kojima institucije (javna administracija, poslovni i zdravstveni sektor, vjerske zajednice i dr.) diskriminiraju osobe na temelju njihove spolne orijentacije i/ili rodnog identiteta i rodnog izražavanja.

Kulturalna ili društvena homo/bi/transfobija - odnosi se na društvene norme, pravila i standarde koji cisrodnost i heteroseksualnu orijentaciju tretiraju kao jedinu ispravnu i prirodnu. Ovaj stav promiče se kroz kulturu i medije, dominira prikaz heteroseksualnih i cisrodnih obitelji i veza, dok se LGBTIQ osobe prikazuju kao devijantne.

Interspolna osoba – osoba rođena sa spolnim karakteristikama koje se ne mogu definirati niti kao “muške” niti kao “ženske”. Ove osobe su uglavnom žrtve kirurških intervencija, hormonskih terapija i tabuiziranog života.

Interspolna djeca u većini slučajeva podliježu kirurškim zahvatima i hormonskoj terapiji. Korektivnim kirurškim operacijama spolni se organi usklađuju sa standardno prihvatljivim penisom ili klitorisom. „Normalizacija“ spola uglavnom nije medicinski neophodna, već se tiče uklanjanja društvene stigme korištenjem heteroseksualnog obrasca seksualnosti i društveno prihvaćenih normi koje priznaju samo dva spola. Najčešći zahvat je preoblikovanje genitalija u uvriježena primarna ženska spolna obilježja, što može rezultirati emocionalnim traumama, kroničnim bolovima, neplodnošću, gubitkom osjeta/funkcije itd. U prosjeku se jedna od 2000 beba rodi s nekim od interspolnih stanja. U prošlosti se interspolna osoba nazivala hermafroditom, a danas ga se općenito smatra pogrdnim terminom za interspolne osobe.

Interspolne karakteristike - tjelesna obilježja (kromosomi, gonade, hormoni, spolne organe i sekundarne spolne karakteristike) koja odstupaju od uvriježenog medicinskog razlikovanja koje dijeli osobe na samo dvije kategorije: muški i ženski spol.

Interspolnost - pojam koji se odnosi na niz fizičkih osobina ili varijacija koje se nalaze između stereotipnih ideala muškog i ženskog. Interspolne osobe rođene su s fizičkim, hormonalnim i genetskim značajkama koje se ne mogu definirati kategorijama “ženskog” i

“muškog”. Postoje mnogi oblici interspolnosti, te je ona krovni pojam za spektar mnoštva oblika, prije negoli jedinstvena kategorija. Koristi se i termin interseksualnost.

Ksenofobija – strah, mržnja i odbojnost prema strancima i onome što je strano (kultura, ponašanje i dr.). Izražava se u predrasudama, stereotipima i negativnim stavovima i osjećajima prema strancima/kinjama i njihovoj prisutnosti u zajednici te vodi diskriminaciji, odbacivanju, segregaciji te nasilju prema strancima/kinjama. Često se vezuje uz rasizam i diskriminaciju nad imigrantima/kinjama.

Lezbijka - žena koju emocionalno i/ili fizički najčešće privlače osobe ženskog spola/roda.

Lezbofobija - opisuje predrasude, diskriminaciju, seksualno zlostavljanje, fizičko nasilje i druge oblike nasilja prema lezbijkama kao osobama ili društvenim skupinama. *Lezbijska nevidljivost* – izostavljanje lezbijskih života iz javnih diskusija, medijskih prezentacija o LGB osobama, aktivizma i drugih oblika javnosti. Lezbijska nevidljivost je i tendencija heteronormativnog društva da prikrije postojanje lezbijki, usko povezana sa seksizmom.

Ljudska prava - podrazumijevaju prava, slobode i obaveze svakog ljudskog bića samim njihovim postojanjem. Ne postoji hijerarhija ljudskih prava niti se ona mogu oduzeti ili odbaciti. Osnovne karakteristike ljudskih prava su: univerzalnost, neotuđivost, nedjeljivost i međusobna ovisnost i povezanost. Principi ljudskih prava su: nediskriminacija i jednakost, učešće, uključenost, odgovornost i vladavina zakona.

Mačizam - uvjerenje u mušku superiornost i naglašavanje ideala muškosti i svih onih osobina koje se smatraju tradicionalno muškima, a koja su u pravilu povezana s tjelesnom snagom, hrabrošću i posebno dominacijom prema drugima – muškarcima i ženama – koji se na rodnom spektru nalaze na manjem stupnju maskuliniteta od muškarca koji dominira (alfa muškarca). Taj stav može varirati od maskulinog rodnog izražavanja i benignog naglašavanja muževnosti do ekstremnog muškog šovinizma. Mačizam u pojedinim kulturama prihvaća seksizam, nasilje, homofobiju i transfobiju kao legitimna sredstva za potvrđivanje i legitimacije muškosti.

Marginalizirane (ranjive) grupe - skupina ljudi koja je zbog određenih individualnih karakteristika diskriminirana, podložnija nasilju i nepoštivanju pripadajućih ljudskih prava, koja nema isti pristup informacijama i ustanovama te čije je aktivno učešće u civilnom društvu dodatno sputano posljedicama nasilja, diskriminacije i marginalizacije.

Nasilje - čin ili namjera da se povrijedi ili uništi osoba i njezin integritet i dostojanstvo na fizičkom, psihičkom, emotivnom, duhovnom ili nekom drugom nivou.

Fizičko nasilje – nanošenje ozljeda fizičkom silom drugoj osobi – udarci, povrede i svaki drugi oblik nanošenja fizičkih ozljeda ili bola.

Psihičko nasilje – uključuje verbalne napade, omalovažavanje, vrijeđanje, ismijavanje, deprivaciju slobode kretanja, zastrašivanje, prijetnje.

Seksualno nasilje – uključuje bilo koji seksualni čin, pokušaj ostvarivanja seksualnog čina, neželjeni seksualni dodiri i/ili komentari, odnosno prijedlog usmjeren protiv volje osobe ili njezine seksualnosti. Uključuje uznemiravanje, zlostavljanje, silovanje, trgovinu, prisilni seksualni rad i pornografiju.

Ekonomsko nasilje – odnosi se na uskraćivanje ili oduzimanje ekonomskih sredstava.

Institucionalizirano nasilje – nepravedno i neodgovarajuće postupanje državnih tijela i represivnih organa prema određenim osobama ili skupinama, kao i izostanak reakcije i djelovanja. Institucionalno nasilje ima učinak systemske deprivacije i negiranja pristupa resursima, servisima i ostvarivanju pravde određenim osobama ili skupinama.

Panseksualnost - seksualna i/ili romantična privlačnost prema drugim osobama neovisno o njihovom spolu i rodu, što uključuje i osobe koje se rodno nenormativno identificiraju kao i one koje se odbijaju rodno identificirati. Za razliku od biseksualnosti koja može implicirati

privlačnost prema osobama binarno definiranih rodni identiteta (žene i/ili muškarci), panseksualnost podrazumijeva privlačnost prema osobama čiji su rodni identitet i rodno izražavanje onkraj rodne binarnosti. *Panrodna osoba (pangender)* – osoba koja osjeća da se ne može identificirati niti u muškom niti u ženskom rodu, već se izražava u oba roda ili u vlastitoj konstrukciji nekog ili više rodova.

Pomoseksualnost (post-modernsexuality) – neologizam koji se upotrebljava za osobe koje izbjegavaju identifikaciju sa spolnom orijentacijom, rodom, rodni identitetom ili seksualnim identitetom uopće.

Patrijarhat - sustav društvenih odnosa i struktura u kojemu muškarci kao skupina dominiraju, podčinjavaju i iskorištavaju žene. Temeljen je na hijerarhijskim odnosima, moći i muškoj solidarnosti. Ne ogleđa se samo u interpersonalnim odnosima, nego je on društveni sustav permanentnog karaktera. Feministički pogled patrijarhat vidi kao izvornu društvenu hijerarhiju i obrazac iz kojeg su se razvili svi ostali oblici izrabljivanja, kao što su ropstvo, rasizam, kapitalizam, kolonijalizam ili iskorištavanje prirode.

Poliamorija - naziv za održavanje intimnih odnosa, romantične i/ili seksualne prirode, s više od jedne osobe, a uz znanje i pristanak svih partnera/ica

Povorka ponosa - godišnji prosvjedni skupovi LGBTIQ osoba koji se održavaju diljem svijeta od 1970. godine, najčešće u lipnju i srpnju kao obilježavanje godišnjice sukoba LGBTIQ osoba i policije ispred kluba The Stonewall Inn na Greenwich Villageu u New Yorku, u ulici Christopher. Sukobi policije i građanstva trajali su u noći s 27. na 28. lipnja 1969. i smatra ih se početkom pokreta za oslobođenje i prava lezbijki, gejeva, biseksualnih, transrodnih, interspolnih i queer osoba. Povorke ponosa se održavaju pod različitim imenima, ovisno o gradu u kojem se održavaju, no najčešće se uz ime grada vezuju engleske riječi "Pride" ili "Christopher Street Day".

Predrasude - radi se generalizaciji, odnosno uopćenom stavu koji dovodi do pretjerane kategorizacije neke grupe i njenih pripadnika/ica. Predrasuda je stav prema pripadnicima/icama određene društvene skupine ili grupe ljudi koji je temeljen samo na njihovoj pripadnosti toj grupi. I obično su negativnog karaktera. Ako se jasno pokazuje stav prema drugoj grupi, riječ je o otvorenoj predrasudi, a ako se stav ne iskazuje, ali ipak djelatno utječe na ponašanje jedne skupine ili pojedinca/ke prema drugima, radi se o prikrivenoj predrasudi.

Queer - termin koji se može odnositi na sve osobe, osobine, pokrete, politike ili radnje koje ne proizlaze iz heteronormativnog socijalnog ili kulturnog obrasca. Zbog tako široke definicije *queer* se često koristi, ovisno o kontekstu, kao imenica, glagol i pridjev – odnosi se na propitivanje i/ili odbijanje nametnutih normi patrijarhalne tradicije; kreiranje prostora, kulture i izražaja koji nadilazi "zatvorene kutije" LGB ili heteroseksualne seksualnosti, i/ili "ženskih" i "muških" spolova / rodova; omogućavanje samodefiniranja; predstavljanje radikalne politike koja uviđa povezanost svih vidova opresije; "proces vječitog remećenja". Osoba koja se definira kao queer može biti bilo koje seksualne orijentacije i rodni identiteta.

Queer teorija je grana poststrukturalne kritičke teorije koja je nastala početkom '90-ih godina 20. st. iz gej i lezbijskih i queer studija, ženskih studija i postmoderne kritike društva kao odgovor na tadašnje stanje LGBT pokreta i feminizma. Na stvaranje queer teorija utječu radovi autorica poput Glorie Anzaldúe, Eve Kosofsky Sedgwick i Judith Butler.

Queer-feminizam – *grassroots* pokret koji proizlazi iz postmoderne feminističke teorije i *queer* teorije i koji predstavlja kritiku LGBT pokreta i polarizacije između liberalnog i radikalnog feminizma. Queer-feminizam zagovara dekonstrukciju patrijarhata i drugih odnosa utemeljenih na muškom autoritetu, kroz široku frontu i suradnju različitih nepriviligiranih socijalnih slojeva. On nastoji nadići zamke identitetskih politika shvaćanjem opresije LGBTIQ osoba kao dio šire državne i kapitalističke opresije nad ljudima i kroz

izbjegavanje fokusa na jednu temu poput bračne jednakosti kao što je to slučaj s nekim LGBT pokretima. LGBT pokret kritizira zbog njegovog gledanja na LGBT problematiku kao odvojenu od drugih opresija (klasnih, rasnih, itd.), liberalni feminizam zbog njegovog fokusa na iskustva bijelih srednjoklasnih žena, te radikalni zbog njegove transfobije i negativnog gledanja na seksualnost kao isključivo domenu opresije žena.

Rod - društveni i pravni status kojim se određuju društvene uloge „muškaraca“ i „žena“, skup društvenih i kulturnih očekivanja o tome kako bismo se trebali/e ponašati, kako bismo trebali/e izgledati i kako bismo trebali/e razmišljati. Rod je i društveno konstruirana definicija odnosa između spolova, koja sadržava nejednak odnos moći s muškom dominacijom i ženskom subordinacijom u većini životnih područja. Također, rod je osjećaj vlastitog identiteta, neovisan o binarnoj koncepciji „muškog“ i „ženskog“.

Rodne slobode - pravo svake osobe da izražava svoj rod na način koji izabere; kroz ženskost, androginost, muškost ili bilo koju drugu točku na rodnom spektru. Ovo uključuje pravo na rodnu neodređenost i rodnu kontradikciju. Podrazumijeva da svaka osoba ima pravo da odredi, uvjetuje ili mijenja spol ili rod na način koji joj odgovara, bilo muški, ženski ili bilo koji drugi na rodnom spektru. Ovo uključuje pravo na fizičku neodređenost.

Rodne uloge - skup očekivanih postupaka i ponašanja koje društvo nameće osobama ovisno je li njihov spol definiran kao „muški“ ili „ženski“. Promjenjive su i mijenjaju se kroz razvoj društva jer su uvjetovane društvenim promjenama i kulturama, kao i individualnim osjećajem i potrebama.

Rodni identitet - unutarnji osjećaj osobe o svom rodu. Postoje brojni rodni identiteti, neovisni o binarnoj koncepciji „muškog“ i „ženskog“, zbog čega se rod označava i kao spektar.

Rodno izražavanje - način na koji se svaka osoba izražava kroz rod, ponašanje, odijevanje, frizuru, glas, govor tijela, tjelesne karakteristike i/ili ostale vanjske oznake.

Rodno uvjetovano nasilje - bilo koji oblik nasilja upotrebom ili prijetnjom fizičke, emocionalne i/ili ekonomske prisile, uključujući dobacivanje, diranje, silovanje, premlaćivanje, seksualno uznemiravanje, incest i pedofiliju. Feministički i LGBTIQ termin za ovo nasilje je „nasilje protiv žena i LGBTIQ osoba“.

Seksizam – društvena pojava odnosno skup vjerovanja i djelovanja koja privilegiraju muškarce u odnosu na žene te omalovažavaju i degradiraju žene. Seksizam je povezan s patrijarhalnim postavkama i nejednakim odnosom moći te s očituje u podcjenjivanju i diskriminaciji žena u brojnim područjima društva.

Seksualna i reproduktivna prava - uključuju seksualnu slobodu, autonomiju, seksualni integritet i sigurnost tijela, seksualnu privatnost i spolnu/rodnu jednakost, seksualni užitak i emocionalno seksualno izražavanje, pravo na slobodne i odgovorne reproduktivne izbore, na informaciju vezanu uz seksualnost temeljenu na znanstvenim istraživanjima, na sveobuhvatno obrazovanje o seksualnosti, te pravo na zaštitu seksualnog zdravlja.

Seksualne i rodne manjine - diskriminatoran i rodno neosviješten naziv za LGBTIQ osobe, suprotan tendencijama LGBTIQ pokreta i standardne terminologije europskih institucija.

Seksualne slobode - predstavljaju mogućnost potpunog izražavanja vlastitih seksualnih potencijala kao i odgovornog ponašanja prema drugima.

Seksualnost - skup osjećanja, ponašanja, stavova i vrijednosti koji se dovode u vezu sa seksualnom željom i identitetom, odnosno postojanjem svakog ljudskog bića kao spolnog,

rodnog ili seksualnog. Seksualnost je integralni dio ljudskog razvoja kroz sve faze života, ona uključuje fizičke, psihološke i društvene komponente.

Spol - društvena, zakonska i medicinska klasifikacija bioloških karakteristika koja na osnovi (vanjskih) spolnih organa osobe dijeli na samo dvije kategorije: muškarce i žene. Osim društvenog spol je i individualni konstrukt. U biološkom smislu spol je obično definiran kromosomima, hormonima i reproduktivnim organima.

Seksualna orijentacija/Spolna orijentacija - odnosi se na emotivnu, seksualnu i drugu privlačnost prema osobama koje mogu biti istog i/ili različitog spola ili roda.

Strejt – osoba koju emocionalno i/ili fizički privlače osobe različitog spola ili roda. Sinonim za osobu heteroseksualne orijentacije. Dolazi od engleske riječi *straight*.

Šovinizam - uvjerenje u nadmoćnost ili superiornost vlastite skupine nad drugima. Uglavnom se odnosi na etničke skupine, narode i rod.

Tjelesna tranzicija - proces kroz koji prolaze transrodne osobe kod prilagođavanja izgleda i obilježja svojeg tijela kako bi bolje odražavali rodni identitet osobe. Operativni zahvat na spolnim karakteristikama se naziva operacija prilagodbe spola. Termini poput "promjena spola", "pred-operativno", "post-operativno" su uvredljivi, diskriminatorni ili jednostavno netočni, budući da ne opisuju točan proces kroz koji transrodne osobe prolaze.

Tjelesni integritet - pravo osobe na vlastito nesmetano tjelesno postojanje, donošenje odluka o vlastitom tijelu i slobodu od nasilja i zadiranja u privatnost.

Transeksualna osoba – naziv se koristio za transrodne osobe koje imaju namjeru, uključene su ili su već prošle neku fazu tjelesne tranzicije, dok se danas smatra zastarjelim i netočnim. Transrodne osobe se odlučuju za različite elemente društvene i tjelesne tranzicije. Neke osobe samo koriste druge zamjenice, neke uz zamjenice promjene i ime, neke uzimaju hormone, a neke se uz hormone odluče i za neke operativne zahvate. Pojam transeksualna osoba reflektira ciscentričnu predodžbu o transrodnim osobama koje su "u potpunosti" promijenile svoje tijelo da izgleda sasvim kao "muško" ili "žensko", ili pak ciscentrično očekivanje da sve trans osobe tome zapravo teže.

Trans muškarac (F2M ili FTM, *female to male*) - osoba koja se identificira kao osoba muškog rodnog identiteta, a kojoj je pri rođenju pripisan ženski spol.

Trans žena (M2F ili MTF, *male to female*) - osoba koja se identificira kao osoba ženskog rodnog identiteta, a kojoj je pri rođenju pripisan muški spol.

Transfobija - odnosi se na neprihvatanje i negiranje prava na osobnu koncepciju rodnog ili spolnog identiteta i izražavanja. Podrazumijeva strah, mržnju, gađenje i diskriminirajući odnos prema osobama čije stvarno ili percipirano rodno izražavanje i rodni identitet nisu u skladu s društveno pripisanim spolom, kao i na predrasude i diskriminirajući odnos prema osobama koje narušavaju i prekoračuju uske društvene spolne i rodne uloge, pravila i stereotipe.

Transrodna osoba - osoba čiji je rodni identitet različit od spola pripisanog osobi pri rođenju. Transrodne osobe heteroseksualne, lezbijke, gej, biseksualne osobe ili neke druge seksualne orijentacije.

Transrodnost - pojam koji uključuje različite načine na koje se osobe izražavaju kad im je rodni identitet drukčiji od spola pripisanog pri rođenju.

Transvestit/ka - osoba koja ponekad ili stalno nosi odjeću koja se društveno pripisuje osobama "suprotnog" spola.

Takva praksa ima isključivo veze s rodnim izražavanjem, a nije povezana s rodnim identitetom ili spolnom orijentacijom. Kada se preoblačenje čini u samo svrhu osobnog ili tuđeg seksualnog zadovoljstva, najčešće se koristi skupni naziv *crossdresser*.

Zločin iz mržnje - zločin počinjen s motivom mržnje i netrpeljivosti prema osobi ili osobama koje su drugačije po nekoj individualnoj karakteristici. Po članku 87. Kaznenog zakona RH (NN br. 125/2011, 144/12, 56/15, 61/15; 101/17): "Zločin iz mržnje je kazneno djelo počinjeno zbog rasne pripadnosti, boje kože, vjeroispovijesti, nacionalnog ili etničkog podrijetla, jezika, invaliditeta, spola, spolnog opredjeljenja ili rodnog identiteta druge osobe.". Posebnost zločina iz mržnje je što se ono uvijek vrši nad osobom koja pripada nekoj grupi ili zajednici (zbog njezine boje kože, spola, seksualne orijentacije, rodnog identiteta i dr.) a kroz nasilje nad jednom osobom se šalje poruka cijeloj zajednici kojoj ta osoba pripada.

Terminologiju uredila Lezbijska organizacija Rijeka „LORI“, 2020.

Izvori: terminologija ZAGREB PRIDE , LORI i TRANS AID.